7/989 -3-

530

T.C.
ÇEVRE BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B 19 0 APK 0 22 00 02/0012/1275/11283 21 ARALIK 1999

KONU : Soru Önergesi.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 09.12.1999 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/989-2986/7495 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız eki İstanbul Milletvekili Sayın Bülent AKARCALI'ya ait soru önergesi cevaplandırılarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arzederim.

Fevzi AYTEKİN
Çevre Bakanı

EKLER
EK-1 1 Adet Cevap Metni
(3 Sayfa)

7/989 -4-

531

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN BÜLENT AKARCALI'NIN 7/989-2986 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI

SORU 1)Yalova'daki AKSA (Akrilik ve Kimya Sanayii A.Ş.)'ne ait akrilonitril tanklarında 17 Ağustos depremi sonrası sızıntıların çevreye yarattığı tahribat ne ölçüdedir?

SORU 2)İstanbul Tabip Odasının 6400 ton maddenin yayıldığını tespit eden incelemesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

CEVAP 1,2)17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem sırasında AKSA Akrilik Kimya Sanayi A.Ş. tesislerinde hammadde (Akrilonitril) depolanan 8 tank'tan 3 tanesinde ortaya çıkan hasar nedeni ile, sıvı haldeki kimyasalın 6400 ton'u tank çevresindeki toplama havuzlarının duvarlarından taşmış ve havuz zeminindeki çatlaklardan sızarak toprağa yayılmıştır. Tesis depolarının denize yakın olması nedeni ile sızıntı denize ve Akrilonitrilin (kolayca buharlaşma özelliği nedeniyle) buharlaşarak havaya karışması da söz konusu olmuştur.

Deprem akabinde, tesisin tanklarında bulunan akrilonitrilin sızıntısının önlenerek, çevre ve insan sağlığının korunması ve kontrol altına alınmasını teminen mevcut durum ile tesiste alınması gereken acil tedbirler tespit edilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda tesis yetkilileri, Bakanlığımız ilgili birimleri ve Yalova ili kriz merkezi yetkilileri ile UNEP/OCHA uzmanları, BP Amaco Chemicals'dan uzmanlar ve Avustralyalı uzman ekibin yaptığı koordineli çalışmalar sonucunda tesiste meydana gelen sızıntı engellenmiştir.

Çevreye ilişkin "ISO 14001 Çevre Yönetim Sertifikası" ve "Üçlü Sorumluluk Sertifikası" sahibi olan AKSA'nın çevre ve insan sağlığı ve teknik emniyet konularında etkin uygulamayı gerçekleştirebilmesi, ayrıca herhangibir kaza halinde uygulanması gereken "Acil Müdahale Planları"nın mevcudiyeti Akrilonitrilin çevreye yayılımının bir an önce engellenmesi ve kontrol altına alınmasında etkili olmuştur.

Bu çalışmalarda;

-Hasarlı tanklardan tank çevresindeki havuzlara dolan ve toprağa yayılan Akrilonitrilin üzeri

tamamen köpük ile kapatılarak buharlaşma yolu ile havaya karışması engellenmiştir,

-Akrilonitrilin denize karıştığı sızıntı yolları bariyerlerle kapatılarak denize olan sızıntı engellenmiştir,

-3 hasarlı tankta bulunan Akrilonitrilin hasar kontrolü yapılmış, sağlam tanklara aktarılarak sızıntının devam etmesi önlenmiştir,

-Toprağa ve bir ihtimalle yer altı suyuna karışabilecek Akrilonitrilin sızıntı miktarını ölçmek ve geri kazanmak üzere toplanması için tank alanı çevresinde 10 adet (yaklaşık 5 m derinlikte) gözlem kuyusu açılmıştır.

-Buharlaşarak havaya karışan Akrilonitril miktarı sürekli ölçülerek, kritik dönemde yöre halkının tesis civarını terketmeleri sağlanmıştır.

Akrilonitril yayılımının başlangıcından kontrol altına alındığı zamana kadar geçen sürede, tesisin yakın civarındaki denizde balık ölümleri, tankların çevresinde (200-300 m çapındaki bir alanda) otlarda ve ağaç yapraklarında sararmalar ve sinek, böcek, kuş gibi küçük hayvan ölümleri olmuş, insan kaybı olmamıştır.

Sızıntının kontrol altına alınmasından sonra, çabuk bozulma özelliği ile niteliğini kaybeden Akrilonitrilin mevcut sızıntı sonrası toprakta, denizde ve civarda yetiştirilen meyve ve sebzelerdeki etki ve kalıntısı Bakanlığımızca bilim adamlarından oluşturulan bir heyet tarafından çeşitli numuneler alınıp, analizleri yapılarak incelenmiştir. İstanbul Üniversitesi, İzmir Hıfzısıhha, Bakanlığımız ve Almanya'da Brandenburg Üniversitesi laboratuvarlarında yapılan analizler sonucunda toprakta, deniz suyunda, meyve ve sebzelerde Akrilonitril kalıntısına rastlanmamıştır.

Ayrıca, Bakanlığımız yetkilileri, Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği yetkilileri, AKSA yetkilileri ve BP Amaco uzmanlarının önerdiği Parametrix INC adlı Amerikan firması yetkililerinden oluşan bir ekiple, tank sahasında toprak altında bulunduğu tahmin edilen Akrilonitrilin toprak ve yer altı suyundaki yayılımının ve etkisinin belirlenmesi, tespit edilen Akrilonitrili bulunduğu yerden çekerek arıtma tesislerinde biyolojik bozulmaya uğratmak suretı ile potansiyel çevre riskini ortadan kaldırmaya ve kirliliği tespit edilen toprak ve yer altı suyunun iyileştirilmesine yönelik çalışmalar Eylül ayı başında başlatılmıştır.

Bu çalışmalarda; tanklardan sızan Akrilonitrilin yüzeye yakın yer altı su kalitesine etkisinin belirlenmesi ve izlenmesi, yer altı su yönünün saptanması ve yer altı su seviyelerinin ölçümü yapılmıştır. Tank bölgesi ve tank sahasının kuzeyinde bulunan sahil bandı doğrultusunda 6 m derinlikte geçirgensiz özelliğe haiz kil tabakasının bulunduğu, bu tabakaya kadar toprağın geçirimli olduğu, bölgede yer altı sularını taşıyan aküferlerin ise yaklaşık 10 m derinlikten başlayarak 40 m derinliğe kadar ulaştığı tespit edilmiştir. AKSA tarafından tank bölgesinde açılan gözlem kuyularında yapılan sürekli ölçümlerde Akrilonitrilin yüzey sularına sızıntı yapmadığı tespit edilmiştir.

SORU 3-Bu zararlı maddeninin çevreye ve insanlara yaptığı, yapacağı tahribatı önlemek için ne gibi tedbirler almayı düşünmektesiniz?

CEVAP 3-Bakanlığımızca, bu maddenin çevreye ve insanlara yapacağı tahribatı önlemek için koordinasyonlu olarak yapılan çalışmalar ve alınan tedbirler 1 ve 2 numaralı sorulara verilen cevabımızda yer almaktadır.

Bir çok sanayi tesisinde de olduğu gibi AKSA tarafından hazırlanan tesise ilişkin "Acil Durum Planları"nda olası kazaların önlenmesi üzerine risklerin en aza indirilmesini teminen alınan önlemlerde, deprem gibi doğal afet olasılığının dikkate alınmadığı tesis yetkililerince de ifade edilmiştir. Bakanlığımızca tesis yetkililerine bu faktörleri de dikkate alarak, risk azaltım tedbirleri üzerine gerekli çalışmayı yapması ve Acil Durum Planlarını bu çerçevede yenilemesi gerektiği bildirilmiştir.

SORU 4-Bu konuda Bakanlığınız ile Sağlık Bakanlığı arasında ortak bir çalışma başlatmayı düşünürmüsünüz?

CEVAP 4-AKSA'da meydana gelen sızıntının insanlar ve çevre üzerindeki etkisinin sürekli incelenmesi Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığından istenmiştir.